

# Віртуальна книжкова виставка «Їхня слава козацька не вмере, не поляже»



Опанас Сластьон. Проводи на Січ. 1889

<https://artmuseum.kh.ua/novini/opanas-slaston.-provodi-na-sich.-1889.html>

Згідно з Указом Президента України №455/2023 від 28 липня 2023 року, День Українського козацтва тепер відзначається **1 ЖОВТНЯ**.

Козаччина – феноменальне явище світової історії, яке не має аналогів у інших народів. Історики вважають, що українське козацтво виникло в 1480-х роках, але тільки в середині XVI століття їхня кількість зростає настільки, що козацьке військо почало впливати на перебіг політичних подій в Україні і Європі. Європейські монархи наймали козаків для участі у військових операціях. З напіввійськового промислу козацтво перетворювалося на окремий стан тогочасного українського суспільства. Вироблялися і усталювалися військова організація, адміністративний устрій, закони і звичаї.

У XVI столітті українське козацтво утворило свій центр - Запорозьку Січ, своєрідне військово-політичне утворення, яке стало важливим етапом у формуванні української державності. Запорозька Січ була ініціатором боротьби українців проти панування шляхетської Польщі, турецько-татарської агресії та феодално-кріпосницького гніту.

Вона була прообразом демократичної республіканської держави, найхарактернішим проявом військової культури української нації. У XVII столітті козацтво запорозьке, реєстрове вже утворило провідну верству українського народу і склало основу української держави, що постала 1648 року з початком Визвольної війни під проводом гетьмана України Богдана Хмельницького. Козацький адміністративно-військовий устрій був поширений на значну частину України. З козацької старшини утворилася нова українська аристократія. Новий устрій проіснував на українських землях до кінця XVIII століття, а військові козацькі формування - до першої половини XIX століття.

Козацтво — надзвичайно широкий у своїх вимірах і різноманітний у проявах світ — загадковий і заманливий. Мужні лицарі, які боронили рідну землю від ворогів, зажили собі вічної слави.

Образ козака як національного героя вплинув на творчість українських та зарубіжних письменників та художників, зумовив появу великої кількості літературних творів, присвячених цій тематиці. Важливим провісником української художньої літератури про козацтво був народний історичний епос - думи та історичні пісні, в яких оспівувалися мужність та патріотизм козаків, прославлялися Запорозька Січ та її ватажки, побратимство і взаємна виручка, рятування бранців-невільників із турецького і татарського полону. Пізніше козацька тематика простежується в творчості таких видатних українських майстрів пера як І. Котляревський, М. Гоголь, Є. Гребінка, Т. Шевченко, П. Куліш, М. Старицький, І. Франко, І. Нечуй-Левицький, Леся Українка, А. Чайковський, О. Гончар, О. Довженко, В. Сосюра, Б. Лепкий, З. Тулуб, П. Панч, О. Ільченко, Ю. Мушкетик, П. Загребельний, В. Шевчук, Л. Костенко, І. Драч, М. Вінграновський, Д. Павличко, а також зарубіжних письменників: Д. Байрона, Г. Біплана, Вольтера, П. Меріме, Г-В. Міллера, Ю. Словацького, Г. Сенкевича та багатьох інших.



**63.3(4УКР)46**

**A72**

**Антонович, В. Б.**

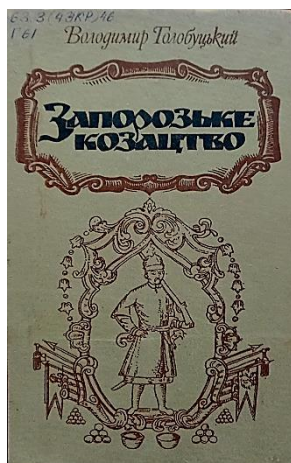
**Коротка історія Козаччини** [Текст] / В. Б. Антонович. - Київ : Україна, 2004. - 304 с. - ISBN 966-524-165-6**63.3(4УКР)46**

«Коротка історія Козаччини» — оригінальний, самобутній твір визначного українського історика В.Б. Антоновича (1834–1908 рр.). До видання увійшли дві праці визначного вітчизняного вченого В. Б. Антоновича (1834-1908): популярний лекційний курс «Коротка історія Козаччини» та маловідоме наукове дослідження «Останні часи козаччини на Правобережжі».

Книга створена на багатому фактичному матеріалі, надзвичайно захоплююча. На її сторінках оживає сива давнина — історія славного козацтва, Запорозької Січі, що була душею визвольної боротьби українського народу у XVI–XVII століттях.

Автор доводить, що український народ завжди був демократичною, вільнолюбною спільнотою, що героїчне минуле козацтва – це і є справжня історія нашого краю.

Розрахована на широке коло читачів.



**63.3(4Укр)46**

**Г61**

**Голобуцький, В. О.**

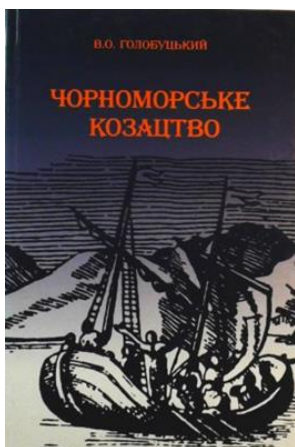
**Запорізьке козацтво** [Текст] / В. О. Голобуцький. - Київ : Вища шк., 1994. - 539 с.

Чи знаєте ви, в які часи і за яких умов виникло козацтво, як утворилася Запорозька Січ? Що вам відомо про боротьбу козаків проти панської Польщі, турецьких і татарських завойовників,

про Визвольну війну українського народу під проводом уславленого гетьмана Богдана Хмельницького? Прочитавши книгу, ви пройдете героїчними шляхами майже трьохсотрічної історії козацької минувшини аж до останнього вільного подиху Запорозької Січі, трагічно обірваного волею Катерини II. В основі дослідження — цікаві вітчизняні і зарубіжні історичні джерела, що багатогранно розкривають картину життя і побуту, матеріальної і духовної культури запорожців, які давно зажили надійної світової слави.

Для викладачів і студентів, наукових працівників і лекторів, широкого кола читачів."

<http://litopys.org.ua/holob/hol.htm>



**63.3(4УКР)46**

**Г61**

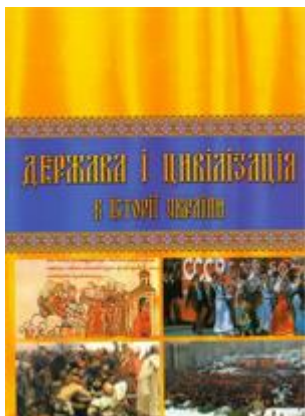
**Голобуцький, В. О.**

**Чорноморське козацтво** [Текст] / В. О. Голобуцький. - Дніпропетровськ : Січ, 2008. - 494 с. - ISBN 978-966-511-351-8

Книга відомого українського історика В. О. Голобуцького (1903-1993) охоплює період останніх десятиліть Запорізької Січі (ліквідована у 1775 р.) і весь час існування Чорноморського козацького війська (1787-1860 рр.), сформованого з колишніх запорожців. У 1860 р. Чорноморське військо було сформоване у Кубанське козацьке військо. Головну увагу в цій роботі автор приділяє питанням соціально-економічної історії чорноморського козацтва.

Перші згадки про козаків в Україні відносяться до кінця 15ст. Це був один з найтяжчих періодів в житті українського народу. До цього часу його багаті, родючі землі були захоплені різноманітними феодалними хижакими.

Праве Подніпров'я, Східна Волинь та південні українські степи були у складі феодальної Литви. Галицьку землю, Західну Волинь та Поділля захопила панська Польща. Закарпаття знаходилося під ігом угорських феодалів, а Буковина – під владою Молдови.



**63.3(4УКР)**

**Г67**

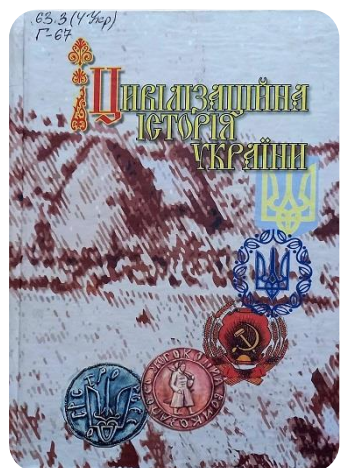
**Горелов, М. Є.**

**Держава і цивілізація в історії України**

[Текст] / М. Є. Горелов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. - Київ : ЕКО-Продакшн, 2009. - 980 с. - ISBN 978-966-1622-03-5

Автори цієї книги вивчають історичний розвиток населення на території сучасної України від зародження відтворювального господарства і до сьогодення. Основна увага надається висвітленню проблеми співвідношення додержавних та державних структур із важливим і ще недостатньо вивченим процесом еволюції протоцивілізаційних та цивілізаційних спільнот цього європейського регіону. Розділ 14 (297-333с) розкриває тему «Українська козацька держава»

Для всіх, хто цікавиться історичним розвитком України.



**63.3(4УКР)**

**Г67**

**Горелов, М. Є.**

**Цивілізаційна історія України** [Текст] /

М. Є. Горелов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. - Київ : ЕксОб, 2005. - 632 с. - ISBN 966-7769-42-9 : 30.00 грн.

Автори монографії простежили розвиток протоцивілізацій та цивілізацій, які існували на території сучасної України, з античних часів до виникнення давньоруської цивілізації Київської Русі, її трансформації у складі Литовсько-Польської держави та Речі Посполитої, створення козацької цивілізації і держави доби Богдана Хмельницького, функціонування української цивілізації у складі Російської імперії, Польщі, Австро-Угорщини, Радянського Союзу та виникнення сучасної української цивілізації доби незалежності. Розділ 15 розповідає, як козацька цивілізація розкриває етап розвитку державності, який пов'язаний з процесом посилення ролі козацтва (228-262с). Цікавим є Додаток до розділу 15. Пакти й Конституції законів та вольностей Війська Запорозького



**63.3(4УКР)  
3-41**

**Збірник козацьких літописів :**

Густинський. Самійла Величка. Грабянки  
[Текст] / упоряд.: В. Кречотень, В. Шевчук,  
Р. Іванченко. - Київ : Дніпро, 2006. - 976 с. -  
**ISBN 966-578-147-2**

Цей збірник – унікальний корпус /козацької історіографії. До нього входять : Густинський Літопис – видатна пам'ятка української історичної прози першої половини 17ст., що охоплює основні події всесвітньої історії, літописну історію Київської Русі, південно-руських князівств 12-14 ст., Литовської Русі аж до історичних витоків козацтва; літопис Самійла Величка – наймонументальніший твір українсько-мемуарної прози 17-18ст. у двох томах. Перший том охоплює події 1648-1659 рр на Україні. Другий продовжує опис подій і закінчується 1700р; закінчує збірник Літопис Грабянки – розповідь про походи та битви козацькі 16-17ст

Перебіг з писань різних літописців та з щоденника, писаного на війні, що точилася з поляками, зібраний зусиллями полковника Григорія Грабянки та підтверджений самобутніми свідченнями старих жителів м. Гадяча 1710р. Це документальні першоджерела, де значуще кожне слово.

Видання універсальне. Воно придатне як для наукової роботи, так і для шанувальників рідної історії та культури



### **63.3(4УКР) I-90**

**Історія Українського війська** (з 383 ілюстраціями в тексті) [Текст] : книга в 2 ч., Кн. 2. 3 ч. / Б. Гнатевич. - Репр. відтворення вид. - Львів : Видання Івана Тиктора, 1993. - 289-568 с.

### **63.3(4УКР) I-90**

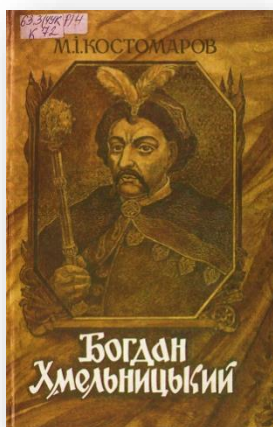
**Історія Українського війська** (з 383 ілюстраціями в тексті) [Текст] : книга в 2 ч., Кн. 1. 1 і 2 ч. / І. Крип'якевич. - Репр. відтворення вид. - Львів : Видання Івана Тиктора, 1993. - 1-288 с.

Репринтне видання знаменитої книги, виданої в 1936 році у Львові в видавництві Івана Тиктора. Тривалий час книга була чи не єдиним джерелом з військової історії України, яке закривало б всі історичні періоди та фокусувалось би саме на українському контексті.

«З появою козаків починається нова доба в історії українського війська.

Всі давніші військові формації організувалися з початку держави й мали характер державного війська. Козаччина повстала іншим способом, вона вийшла з суспільних низів, була від початку народнім військом.

Історія України, це у значній марі історія воєн та історія війська. Із зброєю у руках починали ми своє історичне минуле, тоді, коли організували перше свою державу над Дніпром та зазначували собі границі від Чорного моря до північних лісів і від Карпат по Кавказ. Ми завзято боронили нашу свободу, не минали ніякої нагоди, щоб усе наново організувати свої збройні сили. І коли прийшла велика хвилина Відродження Держави, застала нас і знову на позиціях з крісом у руці.»



**63.3(4УКР)46-8**

**К72**

**Костомаров, М. І.**

**Богдан Хмельницький** [Текст] : іст. моногр. : пер. з рос. / М. І. Костомаров. - Дніпропетровськ : Січ, 2004. - 843 с. - ISBN 966-511-360-7

Український переклад монографії відомого українського історика, етнографа, письменника, основоположника народницького напрямку в українській історіографії. На великому документальному матеріалі автор яскраво характеризує епоху боротьби українського народу за незалежність, право на вільний розвиток і щасливе життя.





**63.2(4УКР)  
У45**

**Українська фалеристика** : з історії нагородної спадщини [Текст] : у 2 кн., Кн. 1 / Б. Табачник, В. Бузало, В. Воронін ; ред. Б. Патон. - Київ : Либідь, 2004. - 480 с. - ISBN 966-06-0350-9

У виданні аналізуються становлення й розвиток вітчизняної нагородної справи з часів Київської Русі до років незалежності України в контексті світової фалеристичної спадщини. Розглядаються правові та практичні аспекти нагородної політики незалежної України, узагальнено перший досвід створення цілісної системи нагород найвищого державного рівня. Органічною частиною книги є унікальний документальний, фактичний та ілюстративний матеріал.

Для дослідників історії, політології, філософії суспільної думки, студентів, викладачів, усіх, хто цікавиться нагородною спадщиною України.





**Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків** [Текст]. У 3-х т. / Д. І. Яворницький. – Київ : Наук. думка, 1990. – – (Пам'ятки історичної думки України).

Т. 1. – 1990. – 578 с.

Т. 2. – 1990. – 558 с.

Т. 3. – 1991. – 557 с.

В першому томі висвітлюються питання соціально-економічної історії, суспільного устрою, життя та побуту запорозького козацтва, описані територія та кордони, природні умови Запорозької Січі.

В другому томі висвітлюється історія запорозького козацтва від його виникнення в кінці XV ст. до 1686 р. Описуються походження козаків, їхня боротьба проти грабіжницьких навал на Україну орд кримських та турецьких феодалів, сухопутні походи запорожців у Крим та морські – в Туреччину. Значну увагу приділено дослідженню участі запорожців в народних повстаннях проти шляхетської Польщі, визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького (1648-1654 рр.).

Третій том охоплює складний і драматичний період в історії Запорозької Січі (1686-1734). В ньому висвітлюється участь запорожців у російсько-турецькій війні та у народній війні на Україні проти вторгнення шведської армії. Розповідається про перехід частини запорожців на бік Карла XII, розгром російським військом Запорозької Січі й відступ маси запорожців в межі Кримського ханства, життя і побут запорожців в Олешківській, Чортомлицькій і Кам'янській Січах, повернення запорожців на Україну і заснування в урочищі Базавлук над Дніпром Нової Січі.

**Бібліотека Центральноукраїнського Національного Технічного  
Університету**

Укладач: провідний бібліотекар Мірошнікова І.О.

Віртуальна виставка «Їхня слава козацька не вмере, не поляже»

Розрахована на студентів, викладачів та всіх, хто цікавиться історією козаччини та України в цілому.

Кількість представлених експонатів: 13 документів

Дата укладання: 17.09.2024